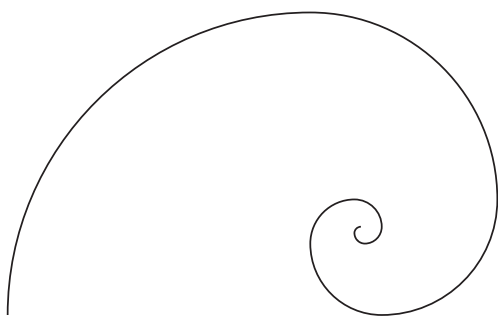

**VLADIMIR
ARSENIJEVIĆ**

KA GRANICI

CLOACA MAXIMA
SAPUNSKA OPERA
KNJIGA 3

Laguna

Copyright © 2018, Vladimir Arsenijević
Copyright © ovog izdanja 2018, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Preobražena, vraćam se uvek ista.

Jakob Bernuli

Sadržaj

I
HIBRIS
9

II
ATÉ
99

III
NEMEZIS
155

I
HIBRIS

„Ovamo“, dozivao me je Vodič. „Ovamo!“

*

Kakvo mesto za kriziranje.

Naša ulica je bezimena i slepa. Nalazi se na vrhu živopisnog ostrvskog gradića. Gotovo istovetne kamene kuće leđima se oslanjaju o ogromnu stenu s čijeg se ruba vrtoglavo naginju čempresi i piniје. Iznad stene su fragmenti preživelih zidina arhaiskog grada. Odmah iza njih je gaj u čijem središtu blista prastaro svetište okruženo crvenilom i purpurom bugenvilije i lavande. Nešto dalje uzdiže se antičko pozorište okrenuto prema otvorenom moru, crna borova šuma, i goli planinski vrh nad kojim

se, milionima godina već, ritmično smenjuju zlatno sunce i bledoplavi mesec.

Na kraju nepopločanog puta, tamo gde on naglo zaokreće udesno, uz proširenje koje bi preterano bilo nazvati trgom, nalazi se Crkva *Αγιοι Αναργυροι*. Posvećena svetim isceliteljima, blizancima Kozmi i Damjanu, okrećena je u belo, s modrom kupolom i prozorima obrubljenim istom bojom. Ispred nje je grubo istesana kamena klupa. Strma padina klizi ka širokom zalivu iza kog se pruža morsko prostranstvo. Ispresecana je nizom krivudavih puteljaka koji se probijaju nizbrdo, sve do obale, između kuća koje s mukom razdvajaju, dok se one taru bokovima, dotiču oštrim uglovima, merkaju širom otvorenim prozorima i dobacuju jedna drugoj konopce na kojima razigrano vijore posteljine, donji veš i najrazličitiji odevni predmeti ostavljeni da se suše na slanom vazduhu.

To ispred nas i to pod nama, to je Panagija. Male-na prestonica malenog ostrva Omfalos u trakijskom delu Egejskog mora.

Helena je jedva zaspala u nepoznatoj sobi. Anđela i ja smo na terasi.

Sklupčana na neudobnom ligeštulu, čvrsto ufačlovana u frotir i ćebe, Anđela neko vreme samo

tupo žmirka. Usta su joj suva i ispucala. Usne modre naspram pepeljastog lica. Obrazi beli od peruti. Potpuno je mokra. S mukom se pridiže na laktove, ali je nagli rafal konvulzija ipak baca nazad u ležeći položaj. Dugo stenje. Oporo kašlje pa ponovo stenje. I tek se onda smiruje. Žmuri.

Ja sedim na tršćanoj stolici, tu do nje. Nogama se oslanjam o ogradu. U rukama mi je knjiga: *The Sheltering Sky, a novel by Paul Bowles*. Čitao bih, ali ne mogu. Umoran sam. Odlažem knjigu. Otvaram svešku. Neko vreme, grickajući vrh olovke, osmatram nebo i more koji se pred nama pružaju u beskraj. Čekam da mi uzbuđenje najpre provri u stomaku, mirujem sve dok mi se gusta pena ne podigne do grla pa tek potom pišem, brzo i rastrzano. Suze me zaslepljuju. Olovka podrhtava među mojim znojnim prstima dok detaljno opisujem sunce koje zalazi i svod što se užario nad ostrvom, narandžastu kuglu kako tone kroz sivi talog direktno u bakarne talase, Panagiju koja plamti u krešendu užarene svetlosti.

Utorak je, beležim iscrpljen na samom kraju nečitkog zapisa, šesnaesti jun. Godina hiljadu devedeset druga.

„Ovamo!“

Spuštali smo se niz strminu obraslu žilavim žbunjem i nakrivo izraslim drvećem. Jutarnje sunce me je zaslepljivalo. Pronalazilo je put ka meni kroz guste krošnje i pokrov od isprepletenog korova i žbunja. Grane su me snažno udarale po licu. Oštro šiblje grebalo me je po golim listovima. Patike su mi već bile pune šljunka i potpuno prekrivene lepljivom prašinom. Naslepo sam teturao za glasom kao za zvukom čarobne frule svirača iz Hamelina.

„Ovamo!“

*

Usred petougaonog trga u samom centru Panagije, ogroman stari platan račva debele grane i baca senku prošaranu sunčevim zracima na terasu Manolisove taverne. Po nestabilnim drvenim stolovima prekrivenim kariranim stolnjacima i klimavim stolicama čija su sedišta presvučena trskom, među prepunim pepeljarama, čašama s uzom, recinom, ceđenim sokovima i punačkim šoljicama za grčku kafu dopola ispunjenim mekim, svetlim socem, odvija se neprestana igra svetlosti.

Pod perivojem obraslim vinovom lozom, gde za stolovima sede lokalni starci, senka je zelena i gusta.

Tu, u hladu, oni dremaju, igraju tavlju ili razgovaraju o politici uz televizor koji emituje dramatično režirane vesti. Ponekad se i posvađaju; najčešće ipak zamišljeno ispijaju svaki svoju kafu ili piće, pa s jeftinim plastičnim brojanicama u smežuranim rukama ili oslonjeni na štapove dugo gledaju svet kako prolazi. Kad im se pridruži sveštenik obližnje crkve, pozdravljaju ga kao starog znanca, kratkim i odsečnim trzajem brade. Među svim tim sedim glavama, on se zadovoljno baškari u invalidskim kolicima. Ipak, čim ga neodložna potreba na to natera, lako ustaje. Krepak i snažan pod crnom mantijom, odlučnim korakom potpuno samostalno odlazi do toaleta.

Sedim nedaleko od njih, za svojim stolom, kao za kontrolnom tablom svemirske kapsule. Osluškujem sopstveno disanje i jasno osećam nevidljivu ali neprobojnu opnu koja Helenu i mene odvaja od ostatka ovdašnje stvarnosti. Ona je naša zaštita od nepoznate atmosfere i gravitacije na koju se još uvek nismo navikli.

Otkad smo, jedva nešto ranije, tog našeg prvog jutra na Omfalosu, ostavili Anđelu da se sama, kako zna i ume, bori sa sopstvenim demonima i izašli u Panagiju, sve mi, baš sve, ukazuje da smo ovde stranci.

Već po načinu na koji se ljudi oko nas smeju, na koji vrte brojanice među prstima, biraju povrće i ribu na pijaci, sede po baštama taverni i kafića uz nebrojene kafe ili čajeve, razgovaraju, puše, po tome kako se fotografišu, ispisuju razglednice, nanose kremu za sunčanje na lica, ramena ili butine, bolno mi je jasno da svi ovde, i lokalci i turisti podjednako, žive u potpuno drugačijim realnostima od naše. Pristigli smo u ovaj svet u koji se tako bolno ne uklapamo, beskrajno egzotičan već zbog toga što u njemu niko ne gine u panonskom blatu, dalmatinskom kršu ili po šumama Bosne i Hercegovine. Što se niko, doživotno osakaćen, jedinom preostalom rukom ne veša za cev u kupatilu. Što niko ne overdozira od baznog heroina uzetog na ler. I što se niko, baš niko, ne skida s njega u mraku iznajmljene sobe.

„Stranci smo među strancima“, mrmljam, „stranci u stranoj zemlji!“

Pa ipak, kad god uspem da se barem na sekund odvojim od sebe, da napustim tu našu prokletu svemirsku kapsulu, udaljim se od nje nespretnim pokretima kosmonauta u skafanderu, i sagledam nas sa strane, jasno mi je da je sve to zapravo jednostavno pitanje mimikrije. Mora da su svi ovi ljudi

ovde srećniji od nas. Sigurno jesu! Među njima se osećamo izolovano i nespretno. Ali istina je da baš niko živi na nas ne obraća pažnju. Da nas dvoje, gledano sa strane, ne *delujemo* ništa manje zadovoljno od ostalih dok se brčkamo u plićaku na plaži, i ništa manje uklopljeno dok šetamo uskim ulicama Panagije ili sedimo pod senkom suncobrana od trske u *beach baru*. A i ovde, u bašti taverne *Kod Manolisa* na centralnom gradskom trgu.

Helena blaženo spava u kolicima koja sam brižljivo prekrio pelenom. Ja čitam Boulsa, uz cigaretu i kafu. Doduše, više se pretvaram nego što čitam. Sve mi odvlači pažnju. Osluškujem i upijam lajanje čopora pasa lotalica, huk saobraćaja, užarenu raspravu staraca za stolovima pod pokrovom od vinove loze, krvavi spektakl vesti na TV-u i preko svega toga opojne zvuke buzukija što se šire sa zvučnika, nakrivo okačenog iznad ulaza u kafanu. Na kraju ipak tonem u Boulsov melodični narativ. Očaran sam njegovom naizgled jednostavnom pričom o dvoje protagonista, Portu i Kit, koji neposredno nakon Drugog svetskog rata iz Njujorka odlaze čak u Severnu Afriku da se u tom egzotičnom ambijentu suoče sami sa sobom i s nemalim brojem sopstvenih manjkavosti koje uglavnom i nemaju mnogo

direktne veze s objektivnim, *istorijskim* okolnostima. Anđela i ja nismo, razmišljam čitajući, baš nimalo slični Boulsovim globtroterima. Kao prvo, osuđeni smo na život u svetu ograničenog obzorja, neuporedivo nezatnijem od njihovog. Iako zbog toga, nažalost, za nas lično ništa manje tragičnom. Kao drugo, mi uopšte ne odgovaramo Boulsovoj definiciji putnika. Naš avanturizam, naša neopreznost, čak i naša samodestruktivnost, bedniji su i literarno znatno nezanimljiviji od avanturizma, neopreznosti i samodestruktivnosti njegovih likova. Njihovoj dekadentnosti, alkoholizmu, seksualnoj ambivalentnosti, ekonomskoj bezbrižnosti te dobrovoljnom egzilu u egzotične predele, tim osnovnim punktovima Boulsovog erotičnog severnoafričkog egzistencijalizma, možemo da suprotstavimo jedino ono što nam u skućenoj stvarnosti koju poznajemo stoji na raspolaganju. Heroin, dakle. Krvave sukobe motivisane sitničavim ali pogubnim lokalnim mržnjama s kraja prekratkog Boulsovog veka.

I, da, naravno – Omfalos.

Jad i beda svih *naših* manjkavosti, rekonvalescentski porivi i potrebe, ekonomično ali i etički problematično letovanje u istorijsko nevreme, i to

sve u ovom našem jugoistočnom budžaku Evrope na koji drugi uglavnom gledaju s mešavinom prezira, gađenja i podsmeha kao na neuspeli horor film – eto šta, za razliku od Boulsove prozne simfonije, pokreće našu priču.

Pogledom preko stranice knjige rutinski proveravam Helenu. I, ne bez iznenađenja, primećujem da za stolom nedaleko od našeg sedi Vodič. Mora da je već neko vreme tu. U pepeljari pred njim je barem pet-šest opušaka. Njegova kafa je odavno popijena. I on je, poput mene, nadvijen nad knjigu. Jednom rukom pridržava stranice da ih vetar ne rastrese dok drugom zamišljeno vrti praznu šolju. Čak i sedi u gotovo istom položaju kao ja. Noge je podvio pod stolicu, a stopala uglavio za prednje nogare.

Vrpoljim se od neprijatnosti. Naprosto moram da promenim pozu. Ali kako u pokušaju da odglavim stopala i prekrstim noge kolenom bučno zakačim ploču stola, to neizostavno privlači njegovu pažnju.

I, evo, on već podiže glavu. Gleda me pravo u oči. Izgleda da me ne prepoznaje.

Smešim mu se. Osećam da sam, na izvestan način, uhvaćen na delu.

On tek tada shvata ko sam. Lice mu blista dok ustaje i prilazi mi s knjigom u ruci. Rukujemo se

možda srdačnije nego što bismo to učinili u nekim drugačijim okolnostima. „Kakvo iznenađenje!“, kaže. Dlanove obe ruke pruža prema meni i odmahuje glavom uz osmeh, kao da je reč o čistom slučaju. Ili čak o pravom čudu koje se, evo, najednom otelotvorilo tu pred njim.

Samo dan ranije, po pristizanju, pretovarene prtljagom i ukočene od preduge vožnje autobusom, nestrpljivo nas je usmeravao prema tremu nakrivljene kamene kuće. Nakon dugog putovanja, i on je bio preumoran poput nas. Leđa su mu bila potpuno mokra od znoja. I žurilo mu se. Na tremu nas je brzo prepustio našem stanodavcu i otišao dalje, pogrbljen i vidno iscrpljen. A sada, gotovo dvadeset četiri sata kasnije, on deluje neuporedivo svežije. Govori brzo. Razmahuje se. Živo gestikulira. „Bio sam u prolazu“, kaže. Prstom pokazuje iza svojih leđa, u pravcu luke. „Kad ono...“

Ne mogu a da se ne nasmejem. „Malo smo prošetali“, kažem. Gledam prema Heleni i prema nebu po kom se brzo kreću sivkaste krpice oblaka.

Vodič se okreće na sve strane kao da za nečim traga. „A gde ti je supruga?“, pita me.

Pomišljam na zamračenu sobu memljivog mirisa u koju nas je prethodnog dana uveo naš stanodavac

Nikos Teodoridis. Vidim ga kako se kreće usredsređeno i lagano, kao personifikacija Grčke i sve njene slave. Kako iz potamnele plastične lampe u hodniku u dlan presipa čitavo groblje petrifikovanih mušica, pedantno i stručno, kao da čini nešto najvažnije na svetu. Prisećam se njegovog tihog, ljubaznog „Στο καλό“ na rastanku. I kako je mračno bilo u toj prošlosti kad nas je konačno ostavio nasamo i zatvorio vrata za sobom.

Samo traka dnevnog svetla prodirala je kroz debele zavese i slivala se niz stari zidni časovnik s klatnom i parom šupljih anđela s krilima od lažnog abonosa.

Anđela je podrhtavala nedaleko od mene. Lice joj je bilo belo i sjajno u tami. Neveselo se nasmejala. „Jebote, kakvo mesto za kriziranje“, procedila je. Vilica joj je glasno cvokotala. Kroz odškrinuta dvokrilna vrata terase do nas su dopirali veseli zvuci letnjeg popodneva. Čim sam naglim pokretom razmaknuo zavesu, zlatna svetlost nas je oboje zaslepila. Širom sam otvorio vrata terase a vazduh je u času zamirisao, slatko i primamljivo. Ona se povukla dublje u tamu. Treptala je ka dnevnoj svetlosti s vampirskim nepoverenjem, možda čak i strahom. „Hajdemo“, pružio sam joj ruku. „Dođi.“ Ignorisa

je moj ispruženi dlan, ali je ipak pristala da izađe. I – izašli smo. Pridržavajući se za ogradu neko vreme gledala je preko krovova od kamenog crepa prema starom pristaništu s palmama.

Prišao sam joj lagano, s leđa. Obuhvatio sam je rukama. „I, šta kažeš, ljubavi? Sranje, a?“ , šapnuo sam joj u uho. Ona se na to samo stresla. Vlažnim rukama nervozno je uklonila moje dlanove sa stomaka i s mukom otkoračila u stranu. Iako je na terasi bilo veoma vruće, podrhtavala je i zevala, bolno i neobuzdano. „Trebalo je da ponesem barem malo horsa“, rekla je. I zgrčila se od sevajućeg bola u stomaku i krstima.

„Nešto joj nije baš najbolje“, objašnjavam Vodiču kratko i tek nakon neumesno duge pauze.

On odsutno klima glavom. Pažnju mu je u međuvremenu privukla knjiga na mom stolu. Razgleda je sa zadovoljstvom. „Ona Boulsova rečenica o razlici između turiste i putnika“, kaže, „svojevremeno mi je dosta značila.“

Gledam na sat. Helena se već meškolji u kolicima. Valjalo bi je nahraniti, mislim. Valjalo bi krenuti, vratiti se u apartman, biti s Anđelom. Predugo sam je, gundam u sebi, ostavio samu. „A šta ti čitaš?“,

pokušavam da vidim naslov knjige koju Vodič i dalje čvrsto drži u ruci.

On i sâm gleda u knjigu kao da ne zna otkud ta stvar kod njega. BIGZ-ovo džepno izdanje Ničeovog *Rođenja tragedije*. „Super je za klonju“, osmehuje se i sleže ramenima kao da mi se zbog nečega izvinjava.

Iako me ništa više ne pita, osećam vrelinu njegovog pogleda na obrazu i ne usuđujem se da uzvratim. Treba mi nešto vremena da shvatim da zapravo uopšte ne gleda u mene.

Na televizijskom ekranu se, nakon snimka sarajevskih civila koji se kreću po ulici razrovanjoj od neprestanog granatiranja hodajući iza velikog belog Unproforovog vozila, pojavljuje ratni reporter sa šle-mom i pancirnim prslukom. Dok uzbuđeno govori, njegov lik smenjuje mapa Jugoslavije ispresecana zlokobnim perforiranim linijama. Crne i crvene strelice kreću se ka središtu zemlje koja se raspada.

Za razliku od Vodiča, ja to više ne mogu da gledam. Dosta mi je tih prizora. Oni u meni odavno ne izazivaju ništa osim dubokog premora. „Nešto novo?“, pitam.

„Naprotiv. *Same old, same old*. Sve u skladu s očekivanjima u najgorem od svih svetova“, odgovara mi on uz kiseli osmeh. „A tebe vesti, vidim, ne interesuju?“

„Pa, ne baš. Umoran sam od svih tih naših sranja. Najradije bih da ne razmišljam ni o čemu tokom ove dve nedelje ovde. Ako ikako mogu.“

Vodič ćuti. „Ne znam“, kaže. „Ne znam. Misliš da možeš?“

*

Pod oštrom strminom gotovo vertikalnih hridi na severnom vrhu ostrva pružala se divlja peščana plaža. Uska staza od nabijene crvenkaste zemlje krivudala je oko isturenih stena istačkanih nakrivo izraslim drvećem. Svuda oko nas širio se snažan miris nane, kamilice i divljeg bosiljka. Iz korova prekrivenog beličastom prašinom dopiralo je oštro i neprestano zujanje nevidljivih cvrčaka. Sitno kamenje prštalo je pod mojim đonovima.

Nakon čitave noći provedene visoko u planinama, u pijanoj raskalašnosti panigirija, u bezumnom koribant-skom kolu, uz ritam tambura i bubnjeva i otegnute, duge leleke posvećenika, belina jutra delovala je krajnje opresivno na mene. Glava mi je bila mutna, stomak rovit, udovi ukočeni. A da sve bude još gore, teška sparina otežavala mi je pokrete.

Vodič se kretao znatno odvažnije od mene. Bilo je jasno da je na svom terenu. Koračao je brzo i okretno. Neprestano

se gubio pred mojim pogledom. U jednom času tako je naglo zamakao za neočekivanom krivinom da mi se učinilo da je propao niz liticu. Jeknuo sam od iznenađenja i panike, ali njegova se glava, već trenutak kasnije, ipak pojavila iza čvornovatog drvceta povijenog do zemlje.

„Hajde“, ponovo me je pozvao. Još mi je i sugestivno mahnuo. Možda donekle i providno – kao da me mami u klopku. „Dođi!“

„Idem, evo, idem“, progundao sam, prevrnuo očima, obrisao znoj s čela.

I požurio za njim.

*

Alejandro Apostolidu po ocu je Grk. Majka mu je poreklom s Kostarike. Rođen je i odrastao u Pertu, u Australiji. „*Aka 'the loneliest city in the world'*“, kaže mi kroz smeh, otvarajući pivo. Kad se Aleks smeši, onako široko i belozubo, čitavo mu lice blista; kad se smeje to je uvek i jedino grohotom. Nemoguće je ne smejati se za njim. Kad mu se u jednom času obratim punim imenom – Alejandro, Vodič i on me u istom trenutku začuđeno pogledaju. A dotični Alejandro Apostolidu me brzo ispravlja. „*Disculpame φίλε. Just Alex, παρακαλώ.*“

Njegova trojezičnost ne prestaje da me fascinira.

Nazdravljamo flašama piva koje je maločas doneo iz kuhinje u prizemlju i otpijamo po dugačak gutljaj. „Onda Aleks“, pristajem i osmehujem se.

„*Right on*“, kaže mi on. Dok mota dugačak džoint od nekoliko uzduž i popreko slepljenih papirića, govori mi kako se ovde, na Omfalos, odakle potiče očeva strana njegove porodice, preselio sa suprugom pre dve godine. Pokazuje mi jednu od fotografija kojima je ukrašen zid naspram mesta na kom sedim. Na njoj su on i njegova supruga, zagrljeni. Njena me lepota zaslepi u času. Osmeh joj je jednako blistav kao i Aleksov, ten tek za nijansu svetliji, kosa duga, ravna i puštena da pada niz ramena i leđa, sa šiškama sve do očiju, crnih i kosih. „Kim je Vijetnamka“, kaže mi Vodič.

Aleks i ja pušimo *motu* na terasi kuće na severnom izlazu iz Panagije. Saznajem da njegova supruga i on ovde vode kafić koji su otvorili dole, na promenadi. Nazvali su ga *Kurri Kurri* i opremili raznim aboridžinskim predmetima koje su doneli sa sobom. „To moraš da vidiš da bi poverovao“, uverava me Aleks pružajući mi džoint.

Dok mi duvamo, Vodič se u sobi zabavlja s Helenom. Ujedno prebira po Aleksovoj impresivnoj

kolekciji ploča i napokon pušta jednu. Kad muzika otpočne – *Easy Skankin'* Boba Marlija – dođe mi da zaplačem od naglog udara čiste, ničim razblažene sreće. Posmatram zrelo popodnevno sunce kako klizi ka zapadnom obzorju. Izdišem dim iz pluća. Zauzvrat udišem opojni miris borove smole. Predajem spravu Aleksu. Neko vreme samo žmurim. Toplina i zadovoljstvo meko struje krvotokom i postepeno mi obuzimaju čitavo telo. „U, jebote“, mrmljam nehotice, na srpskom. Ko zna da li sam u stanju da podnesem ovoliko lepote i opuštenosti? Čime li sam to uopšte zaslužio? Ježim se od glave do pete. Uživanje koje osećam čisto je i snažno, poput orgazma.

„*Excuse me while I light my spliff*“, pevuši Aleks zadovoljno, ispuštajući gust, plavičast dim kroz nos, „*good God, I gotta take a lift.*“

„*From reality I just can't drift*“, pridružujem mu se iako su mi usta lepljiva, a grlo potpuno suvo, „*that's why I am staying with this riff.*“

Aleks se smeje i pruža mi džoint koji je već pri kraju. „*Ay hombre*“, kaže, lenjo se proteže, zeva i osmehuje. „*Life is good.*“

Dok fleširam karton zavaljen u tršćanoj stolici, pogleda uprtog ka oštrom prevoju puta koji od ove tačke zamiče i vijuga uzbrdo kroz sve gušću

četinarsku šumu, u ušima mi snažno zuji. Gasim džoint. Pogled mi se postepeno muti. Boje se tope i mešaju. Slika se beznadežno razlaže pred mojim očima. Naduvao sam se jače nego što mi prija. Zuja-nje u ušima postaje sve snažnije. Usta su mi suva, jezik bolno natekao. Kad obližem usne, osećam kao da trljam dva komada šmirgle jedan o drugi. Kad pokušam da nešto izgovorim, ne znam da li reči iz mene uopšte izlaze. Čitav okean sivo-crnih kvadratića ritmično mi pulsira u svesti. U daljini se oblikuju i rastu koncentrični krugovi žutih, plamenih i tamnih boja. Približavaju mi se sve dok u zaslepljujućoj belini njihovog središta ne razaznam Anđelin lik. Vidim je u krevetu na izgužvanoj posteljini, usred zamračene, neprovetrene sobe. Glava joj je poduprta hrpom tankih i neudobnih jastuka. Kosa joj je mokra, lice belo i nezdravo sjajno.

Naglo otvaram oči i protresam glavu.

„...ali definitivno bi trebalo da se vidimo“, Alekov glas se postepeno pojačava kroz brujanje u mojim ušima. Helena mu sedi u krilu, drži njegov kažiprst rukom i veselo njime mlatara. I – gle! – nismo više na terasi već u dnevnoj sobi njegovog doma, među svim onim aboridžinskim rukotvorinama.

Trljam oči i protežem se.

„Kim bi sigurno bilo drago da te upozna“, govori mi Aleks. „Kao i tvoju suprugu. *This little muñeca here* *επίσης*.“

„Naravno“, uzvraćam. „Zašto da ne.“ I dalje mi sve deluje nestvarno. U rukama držim dugačak zakrivljen didžeridu. Ne znam otkud on tu ali s interesovanjem posmatram sve one neobične, hipnotičke šare na njemu. Aleks mi dodaje Helenu i uzima didžeridu iz mojih ruku. Seda na pod nasred sobe i pažljivo namešta instrument na usta. Dugačka drvena tuba, ukrašena čitavim svemirom izrezbarenih spirala, oglašava se niskofrekventnim nadzemaljskim brujanjem koje kao da iznenađuje i samog Aleksa. Potreban mu je, čini mi se, trenutak da ukroti brujanje, da uspostavi kontrolu nad njim i počne da ga vešto modulira u neobične plutajuće celine ispresecane poletnim ritmičkim upadicama. Zvuk se kovitla negde iznad naših glava. Uvija se u nebrojeno mnogo spirala poput onih izrezbarenih na samom instrumentu. Svetlost lagano tamni i postaje zlatnosmeđa. Zatvaram oči i okeanske dubine me povlače, crvene poput srca australijskog kontinenta. Oko mene pluta beskrajno jato nautilusa. Svetlost

dopire odozgo i odozdo. Dva sunca osvetljavaju ovaj neobični svet u kom sam se zatekao. Talasi podrhtavaju poput želatina. Ne treba mi ništa više od ove pulsirajuće, u sebe ukovrdžane i meko osvetljene crvene stvarnosti u kojoj nema ni dana ni noći. Samo to ritmički ispresecano brujanje koje joj daje oblik i smisao. Ne ide mi se odatle. Ne ide mi se nikuda. Ali nešto me ipak vraća u stvarnost u kojoj je moj vrat mokr od predvečernje zapare, u kojoj se Helena rita i otegnuto plače, u kojoj se Anđela muči i stenje u tamnom sobičku i u kojoj se sve rumenije i jedno jedino sunce na nebu uporno spušta prema obzorju. Oblizujem suve usne. Zvuk plača nekoliko trenutaka lebdi u savršenom skladu iznad znatno dubljeg zvuka Aleksovog instrumenta. Ipak, Helena ostaje bez daha pa, nakon što udahne, zaurla još jače nego maločas. Ali njeno je zavijanje sad potpuno van ritma i u bolnoj disharmoniji s Alekovim kosmičkim muziciranjem. On odvaja didžeridu od usta i zbunjeno trepće.

„Uplašila se“, kažem mu s pomirljivim osmehom. Podižem je i grlim. „Hajde, hajde“, šapućem. Ljubim je. Ona se i dalje batrga – sada više buntovno nego prestrašeno. „Verovatno bi trebalo da krenemo“,

obraćam se Aleksu i Vodiču istovremeno. „Mislim da je umorna.“

Ali Aleks neće ni da čuje. Odlaze didžeridu uza zid, prilazi nam na kolenima, mazi Helenu po glavi, nudi me čašom vode, novim pivom, bilo čime – „može još jedna šolja čaja?“ – sve samo da ostanemo s njim još neko vreme. Njegova sunčana opuštenost gasi se pred nama. Jata nautilusa sad su daleko. U pogledu mu pulsira očaj. Posmatram ga kako grozničavo razmišlja čime bi to mogao da nas navede da se zadržimo još malo. Lice mu iznenada zablista. „Hej“, kaže, „hej, znam, znam! Hajdemo na terasu, da popušimo još jedan džoint. A onda možemo da igramo nintendo!“

Kad god govori o Jorgosu Toklatidisu, Vodič ga oslovljava samo po prezimenu. „Toklatidis vodi Gradski muzej“, objašnjava mi dok u cikcak koračamo uskim ulicama Panagije. Obla kaldrma se meko, poput gume, ugiba pod mojim stopalima. Vrelo je i vazduh pred nama treperi kao u pustinji. Helena je sva lepljiva od znoja. Nameštam je bolje u nosiljci na grudima dok prolazimo pored razrušenog zida gotovo potpuno prekrivenog ogromnim žbunom